

מיזם ההתנדבות הישראלי

קידום התנדבות והשתתפות
חברתית
תלת מגזרית בישראל

מסמך לוועד המנהל

מיזם ההתנדבות הישראלי

מקדמים את ההתנדבות והשתתפות החברתית תלת מגזרית בישראל

מיזם ההתנדבות הישראלי מקדם אסטרטגיה רחבת טווח במטרה להרחיב ולבסס את היקף ההתנדבות והשתתפות החברתית בקרב הציבור הישראלי.

חזון מיזם ההתנדבות הישראלי הוא להנחיל התנדבות כאורח חיים- להרחיב את ההתנדבות בקרב כלל האזרחים במדינת ישראל. התוצר המרכזי של המיזם: הכפלת מספר המתנדבים - והכפלת מספר ההזדמנויות להתנדבות.

מטרת העל של המיזם: להרחיב את המודעות, האיכות, הכמות, ההשפעה והנגישות של ההתנדבות וה"השתתפות החברתית" תלת מגזרית בישראל, באמצעות פיתוח וחיזוק תשתיות ברות- קיימא.

מטרות המיזם:

- ✓ הרחבת היקפי ההתנדבות בשלושת המגזרים.
- ✓ הרחבת עולם הידע והתפיסה המקצועית לחיזוק איכות ההתנדבות.
- ✓ חיזוק תדמית ההתנדבות והעלאת המודעות להתנדבות בציבור הרחב.
- ✓ קידום מדיניות של חינוך והטמעת התנדבות בקרב כלל האוכלוסיות בישראל.
- ✓ קידום מדיניות המעגנת את ההתנדבות והשתתפות החברתית כחלק מתפיסת האזרחות בישראל.
- ✓ פיתוח והרחבת תשתית טכנולוגית וארגונית להתנדבות והשתתפות חברתית.

יעדי המיזם:

- ✓ פיתוח מנגנונים וכלים לקידום הנראות והתרומה של ההתנדבות לחברה הישראלית ולעידוד הציבור להתנדב.
- ✓ הרחבת ופיתוח מנגנונים להכרה והוקרת מתנדבים וקידום שיתוף פעולה הבין מגזרי בתחום.
- ✓ פיתוח מדד ישראלי בר השוואה להתנדבות והשתתפות חברתית
- ✓ איגום ופיתוח הידע והמחקר בתחום ההתנדבות והשתתפות החברתית
- ✓ קידום והרחבת ההתנדבות בקרב עובדים בישראל.
- ✓ הרחבת תוכניות התנדבות קיימות ופיתוח יוזמות חדשות המותאמות לקהלי יעד מגוונים.
- ✓ קידום חקיקה המעגנת את תשתיות ההתנדבות ברמה הארצית, המקומית והארגונית.
- ✓ קידום מדיניות וחקיקה המעודדת, תומכת ומקדמת התנדבות בקרב הציבור הרחב.
- ✓ פיתוח והרחבת כלים טכנולוגיים לניהול מערך ההתנדבות ולהנגשת ההתנדבות לציבור הרחב.

מטרות המיזם:

- ✓ הרחבת היקפי ההתנדבות בשלושת המגזרים.
- ✓ הרחבת עולם הידע והתפיסה המקצועית לחיזוק איכות ההתנדבות.
- ✓ חיזוק תדמית ההתנדבות והעלאת המודעות להתנדבות בציבור הרחב.
- ✓ קידום מדיניות של חינוך והטמעת התנדבות בקרב כלל האוכלוסיות בישראל.
- ✓ קידום מדיניות המעגנת את ההתנדבות והשתתפות החברתית כחלק מתפיסת האזרחות בישראל.
- ✓ פיתוח והרחבת תשתית טכנולוגית וארגונית להתנדבות והשתתפות חברתית.

יעדי המיזם:

- פיתוח מנגנונים וכלים לקידום הנראות והתרומה של ההתנדבות לחברה הישראלית ועידוד הציבור להתנדב.
- הרחבת ופיתוח מנגנונים להכרה והוקרת מתנדבים וקידום שיתוף פעולה הבין מגזרי בתחום.
- פיתוח מדד ישראלי בר השוואה להתנדבות והשתתפות חברתית
- איגום ופיתוח הידע והמחקר בתחום ההתנדבות והשתתפות החברתית
- הרחבת תוכניות התנדבות קיימות ופיתוח יוזמות חדשות המותאמות לקהלי יעד מגוונים.
- קידום חקיקה המעגנת את תשתיות ההתנדבות ברמה הארצית, המקומית והארגונית.
- קידום מדיניות וחקיקה המעודדת, תומכת ומקדמת התנדבות בקרב הציבור הרחב.
- פיתוח והרחבת כלים טכנולוגיים לניהול מערך ההתנדבות ולהנגשת ההתנדבות לציבור הרחב.
- קידום תשתית לפיתוח התמקצעות בהתנדבות ומקצוע תחום ניהול ההתנדבות בראייה בין מגזרית.

מבנה ארגוני במיזם:

במסגרת המיזם יוקמו:

- **וועד מנהל** אשר יעסוק בקביעת מדיניות, בדרכי הפעולה והתקציב של המיזם.
- **פורום ארצי** בין מגזרי אשר יהווה במה להחלפת דעות, ידע מחקרי ויישומי ועדכון הדדי של החברים על פעילותם, ויהווה כלי לעדכון הדדי של העוסקים במיזם, הפורום יהווה כלי משמעותי ליצירת סינרגיה ותיאום בין ארגוני.
- **שישה פורומים מקצועיים** - מעגלי עבודה הכוללים נציגות משלושת המגזרים. מטרתם יצירת שיח בין השותפים, סימון והגדרת התשתיות הקיימות והחסרות בתחום התנדבות והשתתפות חברתית וסימון המשימות המרכזיות שעל המיזם לקדם בנושא הפורום. ששת נושאי הרחב המקצועיים בפורומים הם: חיזוק תשתיות שטח; העלאת מודעות וטכנולוגיה; הכשרה והתמקצעות; מדידה, ידע ומחקר; אסדרה וחקיקה; והתנדבות בעולם העבודה.

מיזם ההתנדבות והשתתפות החברתית, הינו מיזם ארצי המורכב משותפויות מרובות, שמטרתן היא קידום ההתנדבות בישראל. המיזם יקדם תכנית עבודה רב-שנתית, באמצעות דיאלוג משותף רב ארגוני ורב מגזרי.

עקרונות פעולה במיזם :

- המיזם הוא גוף מתווה, מתכלל ומחולל.
- המיזם ישתת על ייצוג ושותפות בין מגזריים.
- המיזם יתבסס על תשתיות ויכולות קיימות של כל אחד מהמגזרים ובעת הצורך יעודד הקמתן של תשתיות נוספות הנדרשות לקידום האתגר המשותף, בראייה בין מגזרית.
- המיזם יזמן שיתופי פעולה מגוונים ויקדם פעילות בין מגזרית.
- המיזם יפעל ברוח אמנת ההתנדבות שפותחה במועצה הלאומית להתנדבות ויקפיד על פעולה במסגרת הכללים האתיים שנוסחו באמנה.
- המיזם יפעל בשותפות בין ארגונית: כחלק משותפות במיזם, הארגונים מצופים לעדכן ולשתף בתהליכים שונים המתרחשים במסגרתם. המיזם אינו מהווה כלי לעצירת העשייה הקיימת בכל ארגון וארגון.

דרכי פעולה במיזם :

- המיזם יתמוך בפעולות תשתית בלבד.
- המיזם יתמוך בפעולות המשדרגות תשתיות קיימות ו/או מפתחות תשתיות חדשות.
- המיזם יתמוך בפעולות ברות קיימא.
- המיזם יתמוך בפעולה בעלת יכולת הפצה והטמעה ארצית.
- המיזם יתמוך בפעולות בעלות השפעה מערכתית מוכחת.
- המיזם יתמוך בפעולות של אוכלוסיות מגוונות, תוך דגש על אוכלוסיות עם חשיפה נמוכה להתנדבות.
- המיזם יתמוך בפעולות הנותנות מענה לצורך חברתי מוכח.
- המיזם יתמוך בפעולות העומדות באמות מידה מקצועיות.
- המיזם יעודד פעולות שיש בהן לפחות שני מגזרים שותפים.
- המיזם יעודד פעולות של התנדבות בקרב אוכלוסיות במצבי סיכון.
- המיזם יעודד יוזמות חדשניות בהתנדבות.
- המיזם יעודד פעולות המשלבות שימושים טכנולוגיים.
- המיזם יעודד פעולות חדשניות הצומחות מהשטח (grassroots).
- המיזם יעודד קידומן של פעולות התנדבות בראייה בין גילאית, משפחתית, רב דורית ובין מגזרית.

דוגמאות לתוצרים מצופים המהווים תשתית:

- תשתית טכנולוגית בין מגזרית לקידום ההתנדבות והשתתפות החברתית.
- ניהול התנדבות כפרופסיה מוכרת, מעוגנת בחוק.
- מדד ישראלי להתנדבות והשתתפות חברתית – מדדים לאומיים מוסכמים בין מגזריים.
- מאגר ידע אקדמי ויישומי, נגיש ומתעדכן בתחום ההתנדבות.
- חקיקה ותקינה תומכת התנדבות – עיגון ההתנדבות והשתתפות החברתית ברגולציה.
- מנגנונים המשמרים את ההתנדבות על סדר היום הציבורי.

חברות הועד המנהל - מיזם ההתנדבות הישראלי:

תפקיד חבר/ה בוועד המנהל כולל:

קביעת המדיניות הכוללת של המיזם, אישור מדיניות בתחומי העיסוק של הפורומים, קביעת דרכי פעולה ואבני דרך להתקדמות המיזם, אישור תכניות העבודה לפורום, קיום דיונים בנושאי תקציב, אישור מתווה כספי והעברתו לאישור ועדת כספים.

הוועד המנהל מורכב מעשרה חברים עפ"י הפירוט הבא: נציג משרד ראש הממשלה, נציג משרד הרווחה והשירותים החברתיים, שני נציגי ג'וינט ישראל, ושישה יושבי ראש הפורומים. חברות בוועד המנהל תקפה לשלוש שנים. המינוי לוועד הינו מינוי אישי ע"י מייסדי המיזם ואינו ניתן להעברה.

סדר יום ותדירות מפגשים: הוועד המנהל יתכנס לבין 4-6 מפגשים במהלך השנה. סדר היום לפגישות יקבע ע"י המייסדים, בשותפות עם חברי/ות הוועד המנהל. קבלת ההחלטות תתקיים בהסכמה.

תיאור תפקיד יו"ר פורום: בראש כל פורום יעמוד יו"ר פורום, חבר בוועד המנהל, המייצג את עניני הפורום בוועד המנהל. הפורומים התחומיים נועדו ליצור מסגרת שיח קבועה, בין מגזרית, המבוססת על תרבות של הבנה, שותפות והסכמה. תפקיד הפורום הוא לקדם את הידע, העשייה והחדשנות המעורבים בתחומי ההתנדבות השונים, לקדם ולחזק תשתיות להתנדבות ברות קיימא, לבנות שיתופי פעולה בין המגזרים לאגם משאבים בין השותפים לעשייה וכן לזיזם ולאתר יוזמות מן השטח ולממש רעיונות חדשים.

מעט למידה על יוזמות לאומיות בעולם:

במחקרים שנערכו בשנים האחרונות ברחבי העולם, נמצא כי במטרה לייצר סביבה פוליטית, חברתית וכלכלית המאפשרת את מיצוי מלוא פוטנציאל ההתנדבות, יש בראש ובראשונה לחזק את התשתיות המעודדות את קיומה: פיתוח מדיניות ממשלתית, חקיקה והסדרה, קידום

שותפויות תלת מיגזריות, כמו גם מחקר ופיתוח ידע בתחום, התמקצעות, העלאת המודעות להתנדבות ועוד.

בהתאם לתפישה זו קיימים מודלים של תשתית לאומית להתנדבות המהווים מקור ללמידה ולהשראה לפיתוח המיזם הישראלי: היוזמה הנשיאותית של הנשיא אובאמה בארה"ב, "[United We Serve](#)", המאפשרת איגום של היוזמות החברתיות המקדמות התנדבות ופועלת ברמה הלאומית לפיתוח רשת חברתית ארצית שתעודד ותאפשר לאזרחים לפעול לשינוי פני קהילתם, [האסטרטגיה הלאומית לקידום ההתנדבות באוסטרליה](#) המספקת כיוונים אסטרטגיים לכל דרגות הממשל, המגזר העסקי, המגזר השלישי והמגזר ההתנדבותי לפיתוח ולחיזוק תשתיות לקידום התנדבות, המיזם הקנדי: [Canada Volunteerism Initiative](#) במסגרתו הוקמו שלושה מרכזים לאומיים במימון הממשלה הקנדית, לפיתוח ידע, בניית תשתיות ויצירת תמיכה קהילתית מקומית בהתנדבות; וכן המודל הבריטי, של הקמת ארגון הגג "[Volunteering England](#)" המהווה סוכנות פיתוח לאומית עצמאית הממומנת ע"י כספי ממשלה, חברות עסקיות, קרנות ותרומות, במטרה לפתח תשתיות לקידום התנדבות בבריטניה, כולל: מחקר, פיתוח ידע, העלאת מודעות, חקיקה, תהליכי התמקצעות ועוד.

נספח: ההגדרה למונח "התנדבות" במיזם ההתנדבות הישראלי:

בישראל קיימות מספר הגדרות למונח "התנדבות". הבולטות שבהן, הגדרת המתנדב [בחוק ביטוח מתנדבים של הביטוח לאומי](#) וההגדרה שנוסחה בשנת 2005 במסגרת [אמנת ההתנדבות של המועצה הלאומית להתנדבות](#) (עוד על הגדרה זו בהמשך).

במקביל, במחקרים אקדמיים שונים ובסקירות ספרות שנערכו בשנים האחרונות, ניתן למצוא הגדרות שונות של חוקרים מהארץ ומהעולם, שכל אחד מהם טובע הגדרה מעט שונה למונח "התנדבות".

בפועל ובשטח מצטיירת תמונה מורכבת מאד. על אף קיומן של הגדרות רשמיות ומחקריות אלה, ואולי דווקא בשל ריבוי ההגדרות, לא קיימת בקרב אנשי המחקר והשדה הסכמה חד משמעית סביב הגדרה אחת ויחידה למונח "התנדבות" והגזרת שלה, ההגדרה של מיהו מתנדב. אי הסכמה זו חוצה ארגונים התנדבותיים, מנהלי מתנדבים והתנדבות, מתנדבים, אנשי חינוך ואקדמיה, אישי ציבור ועוד.

בפני הוועדה להתנדבות של השולחן העגול הממשקי, נפרשו הגדרות רחבות שהיוו מצע לפעולה ולמדידה של נושא ההתנדבות בישראל. המלצת הוועדה הייתה, להישען על פרשנות מרחיבה הנותנת מענה למאפיינים תרבותיים ישראליים ומתיישבת עם מגמות בין לאומיות, להרחבת אפשרויות ההתנדבות והגדרותיה.

בתחילת עבודתה עסקה הוועדה בבחינת המושג "התנדבות". בחינה זו הובילה לצורך ליצור טרמינולוגיה שתבחין בין תפיסת ה"התנדבות הקלאסית" לבין התפיסה העומדת בבסיס החשיבה הנוכחית. לשם כך נבחר המונח "השתתפות חברתית" כמונח מלווה.

הכוונה בהתנדבות הקלאסית, היא לתפיסת ההתנדבות הרווחת, הרואה בהתנדבות מתן שירות בפעילות חד צדדית (מאופיינת בהיררכיה של נותן ומקבל), שהתרומה בה היא בעלת אופי אלטרואיסטי, בעיקר בתחומי החינוך והרווחה. ההתנדבות הקלאסית מתייחסת להתנדבות קבועה, לרוב במסגרת ארגון מוכר ולרוב מתבססת על אידיאולוגייה, צרכים ארגוניים וזהות מסורתית ותרבותית. ההתנדבות הקלאסית היא לרוב נחלתם של קבוצות קטנות של מבוגרים, שמתנדבות באופן אינטנסיבי וממושך.

"השתתפות החברתית", מכילה את תפיסת ההתנדבות הקלאסית ומרחיבה אותה. אין מדובר רק בסיוע לנוזקק אלא גם בפעולות שאדם עושה במסגרת קבוצות השתייכות שלו מתוך דאגה לאינטרסים משותפים (כגון השתתפות בוועד הורים ובמאבקים ציבוריים). ההתנדבות והשתתפות החברתית, מקדמות את כוחה של החברה ככלל ושל האדם כפרט, להיות שותף פעיל בעיצוב פני החברה בישראל, על בסיס רצונות וצרכים מקומיים.

ההגדרה של התנדבות בתפיסה רחבה זו, משקפת את גישתו של ארגון האומות המאוחדות, שבדוח "מצב ההתנדבות בעולם" שפורסם בשנת 2011, הגדיר התנדבות כך:

and in a spirit of to the common good, out of free will "Volunteering is a desire to contribute of material reward". solidarity, without expectation

"התנדבות היא הרצון לתרום למען הטוב הכללי, מתוך בחירה חופשית ורוח של סולידריות, ללא ציפייה לתמורה חומרית".

ההגדרה להתנדבות במיזם ההתנדבות הישראלי

(על בסיס תפיסת ה"השתתפות החברתית שגובשה בשולחן העגול):

ההגדרה להלן מתבססת על ההגדרה להתנדבות שנוסחה ב-2005 במסגרת אמנת ההתנדבות:

התנדבות:

התנדבות היא תרומת זמן, שירות, מומחיות, ידע, יוקרה ו/או מערכת קשרים ע"י אדם הפועל למען הזולת והחברה, מתוך רצון חופשי, ללא קבלת תמורה כספית, לפחות למשך פרק הזמן לגביו התחייב המתנדב, באופן ישיר או עקיף, לאנשים מוכרים (למעט בני משפחה) ו/או בלתי-מוכרים, לארגונים, למוסדות ולתנועות, לקהילה ו/או לסביבה.

הגדרה זו הינה כללית ומכילה בתוכה את מגוון הרצפים והסגנונות המפורטים להלן, אשר משקפים את המגמות ומספקים מענה למרבית ההגדרות שנכנסו תחת "השתתפות חברתית" ומהווים למעשה את מפת ההתנדבות וגבולותיה:

- א. **רצף גילאי:** ילדים-נוער-צעירים-משפחות-בוגרים-גמלאים (עם דגש על "כל אחד יכול")
- ב. **תדירות:** מיקרו-התנדבות- חד פעמי- רב פעמי- קבוע- "משרה מלאה"
- ג. **מרחבי פעולה:** קהילתי/שכונתי- רשותי- ארצי- וירטואלי- גלובאלי/בינלאומי

- ד. **מסגרות ההתנדבות:** במסגרת מקום עבודה/בית ספר/מוסד להשכלה גבוהה-במסגרת שירות אזרחי/לאומי- במסגרת ארגון ציבורי- במסגרת ארגון חברתי- ללא מסגרת ארגונית (יוזמה פרטית)
- ה. **סוגי התנדבות:** מתן שירות- ניהול והנהלה ציבורית- יזמות חברתית-התנדבותית- התנדבות הדדית - אקטיביזם וסנגור
- ו. **תחומי התנדבות:** פנאי- חינוך- תרבות- רווחה- בריאות- איכות סביבה- חקלאות- דת- ספורט
- כמו כן חשוב להתייחס ללגיטימיות של מגוון המניעים והציפיות מההתנדבות.